

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра «Банківська справа»

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»

(назва освітньої програми)

на тему: «**БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО
СЕКТОРУ**»

(назва теми)

Виконавець:

Студентка ЦЗФН

Метсо Є.А.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Кретов Д.Ю.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ	6
1.1. Кредитування як основна активна операція банків.....	6
1.2. Механізм банківського кредитування.....	13
1.3. Методи оцінки кредитоспроможності позичальника.....	20
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІКЕРО-ГОРІЛЬЧАНОЇ ГАЛУЗІ	29
2.1. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку алкогольних напоїв в Україні.....	29
2.2. Оцінка стану кредитування банками України лікєро-горілочаної галузі.....	37
2.3. Оцінка кредитоспроможності позичальника на прикладі ТОВ «ІНГ-ТРАНС».....	44
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ БАНКАМИ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ	54
3.1. Цифровізація как спосіб підвищення якості оцінки кредитоспроможності позичальника.....	54
3.2. Перспективи кредитування лікєро-горілочаної галузі в умовах воєнного часу.....	59
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
Додатки	77

ВСТУП

Актуальність теми. Складні умови економічної ситуації в Україні упродовж періоду воєнного стану безпосередньо позначилися на діяльності банківської системи щодо кредитного забезпечення виробничих і споживчих потреб усіх суб'єктів ринку. Широкомасштабна воєнна агресія, розпочата проти нашої країни, має всеосяжний вплив на всі аспекти економічного життя суспільства, у т. ч. кредитну активність банківського сектору. Варто наголосити, що проблемні аспекти у сфері банківського кредитування виникли не із початком воєнних дій, а нагромаджувалися упродовж тривалого періоду часу. Зокрема, йдеться про такі проблеми, як дисбаланси за строками між активами і пасивами банків, недостатній рівень концентрації та розпорошеність банківського капіталу, зростання рівня банківських ризиків, погіршення макро- та мікроекономічних умов ведення бізнесу, зростання проблемної заборгованості, зниження якості кредитних портфелів банків та їхня збиткова діяльність, що загалом позначилося на можливостях банківської системи кредитувати реальний сектор.

Сьогодні постає гостра необхідність концентрації зусиль уряду України на фінансовому забезпеченні розвитку оборонно-промислового комплексу, безперебійного функціонування і відновлення зруйнованої внаслідок російського терору соціальної та критичної інфраструктури, формування фондів повоєнної відбудови вітчизняної економіки, що зумовлює потребу у дослідженні сучасних тенденцій та напрацювання нових підходів до банківського кредитування пріоритетних галузей економіки в Україні, з врахуванням іноземного досвіду щодо фінансової підтримки реалізації інноваційних стратегій промислового розвитку.

Харчова промисловість входить до складу пріоритетних галузей економіки, а однією з її складових є лікєро-горілчана галузь. Отже тема дослідження є актуальною.

Проблемам кредитування реального сектору економіки присвятили свої роботи такі вітчизняні науковці як Бегченкова А., Болховська А.П., Бондаренко А.Ф., Ванькович Д.В., Виговський В. Г., Владика Ю., Вовчак О., Волощук Р. Є., Воробець Л.В., Гасій О. В., Герасименко А. В., Гірченко Т.Д., Гришина Л.О., Гордієнко В.П., Гудзь О. Є., Гуляєва Л. П., Дайнеко Я. В., Дзюблюк О. В., Довгань Л. В., Дутченко О.О., Єсімов С. С., Зайченко К.С., Зверяков М. І., Зінченко О. А., Жердецька Л. В., Іршак О. С, Карась П.М., Клименко В. І., Кіндрацька Л.М., Коваленко В.В., Ковалів М. В., Козлов В.П., Кремень В. М., Кремень О. І., Кретов Д. Ю., Крупка М.І., Кульчицький М.І., Лещук І. Я., Малиновська І. О., Марчукова В. С., Меда Н., Моїсеєнко М.А., Назар Т. Я., Онищенко Ю. Г., Погріщук Г. Б., Прянишникова М. В., Приходько Н.В., Святенко С. В., Сирота А.І., Смолева Т. М., Стецюк П. А., Стороженко О.О., Спjak Г.І., Сухарський В.С., Фаріон Т.І., Шейко О.П. Але науковій літературі не розглядаються питання кредитування алкогольної промисловості.

Мета дослідження. У зв'язку із зазначеними аспектами мета дослідження – з'ясування основних тенденцій та проблем організації банківського кредитування підприємств корпоративного сектору на прикладі лікєро-горілчаної галузі в умовах воєнного стану та визначення на цій основі можливих напрямів оптимізації кредитних відносин банків з зазначеними клієнтами.

Для досягнення мети, в роботі були вирішені заступні завдання:

- розглянути сутність кредитування як основну активну операцію банків;
- визначити механізм банківського кредитування;
- охарактеризувати методи оцінки кредитоспроможності позичальника;
- дослідити сучасний стан та тенденції розвитку ринку алкогольних напоїв в Україні;
- проаналізувати стан кредитування банками України лікєро-горілчаної галузі;

- оцінити кредитоспроможність позичальника на прикладі ТОВ «ІНГ-ТРАНС»;
- обґрунтувати цифровізацію как спосіб підвищення якості оцінки кредитоспроможності позичальника;
- з’ясувати перспективи кредитування лікєро-горілочаної галузі в умовах воєнного часу.

Об’єкт та предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процес здійснення банківського кредитування корпоративного сектору в Україні. Предметом дослідження є теоретичні засади і практичні аспекти функціонування банківських кредитів як інструменту забезпечення розвитку реального сектору економіки України, у тому числі лікєро-горілочаної галузі.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у процесі дослідницької роботи використано загальнонаукові методи аналізу та порівняльні зіставлення, логічний метод та дедукція, а також синтез, логічне узагальнення і наукова абстракція.

Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність підприємства ТОВ «ІНГ – ТРАНС» за 2021-2023 роки, звітні документи АТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укрєксімбанк», АТ ПУМБ, АБ «Південний» за 2021 - 2023 роки, інформаційні аналітичні бази Національного банку України та Асоціації українських банків, розташовані в глобальній мережі Інтернет, Закони України та нормативні документи Національного банку України, аналітичні огляди та звітні дані банків України, наукові публікації вітчизняних та закордонних дослідників.

Публікації. Кретов Д.Ю., Метео Є.А. Сучасний стан кредитування харчової промисловості банками України. X Міжнародна науково-практична конференція «GLOBAL AND REGIONAL ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT», (травень 26 – 28, 2024; Копенгаген, Данія). *Scientific Collection* «InterConf». URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5861>

ВИСНОВКИ

На основі проведеного в роботі дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Щодо теоретичних основ банківського кредитування.

1) Банківське кредитування виступає як послуга, що надається у процесі економічних комунікацій на ринку, і яка виникає якщо існують кредитори-посередники (банки), які мають позикові ресурси (тимчасово вільні кошти клієнтів) та застосовують ці кошти для надання додаткових позик іншим своїм клієнтам та позичальникам (підприємства, держава, фізичні особи), які формують з банком кредитні договори та приймають зобов'язання сплачувати визначену плату у вигляді відсотків, а також державний регулятор кредитного ринку (Центробанк). Відмітимо, що необхідною складовою банківського кредитування виступає комплекс ресурсного, законодавчого, інституційного й інформаційного забезпечення.

2) Кредитні операції реалізуються банківськими установами згідно з наявними кредитними ресурсами. Основними джерелами формування кредитних ресурсів банків виступають власні, запозичені та залучені кошти

3) В Україні структурою, яка регулює механізм банківського кредитування виступає Національний банк України. Здійснення кредитних операцій регламентується Законами України, Постановами Кабміну та НБУ, внутрішніми нормативними актами банківської установи.

4) Однією з вирішальних умов надання кредиту позичальнику є оцінка банком його кредитоспроможності. Кредитоспроможність є комплексною характеристикою, яка використовується для опису взаємодії позичальника та кредитора в межах кредитного договору.

У світовій банківській практиці не існує єдиного підходу до оцінки фінансових показників для визначення кредитоспроможності. Існує низка методик, які відрізняються за складом та кількістю показників, що використовуються.

2. Щодо оцінки особливостей кредитування підприємств лікєро-горілчаної галузі.

1) Проведений аналіз сучасного стану ринку алкогольних напоїв визначив, що попри всі складнощі та шалений вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, вітчизняні підприємства продовжують не лише працювати в межах країни, а й нарощувати виробництво та виходити на міжнародні ринки

2) Дослідники вважають, що брак необхідних обсягів кредитування лікєро-горілчаних підприємств визваний складним процесом отримання кредитів, відсутністю гарантій погашення кредиту, високими процентними ставками, а також тим, що дані підприємства не завжди готові до відповідальної поведінки в умовах кредитування. Проблеми галузі пов'язані також і з загальною тенденцією стану корпоративного кредитування в Україні.

3) Динаміка темпів росту банківських кредитів в переробну промисловість України за досліджуваний період відповідала темпам росту кредитів, наданих нефінансових корпораціям за усіма галузями до кінця 2021 року, зменшення темпів зростання кредитування переробної промисловості в воєнний період визвано пріоритетом надання кредитів перш за все в стратегічні галузі економіки України.

4) Лікєро-горілчана галузь є складовою харчової промисловості. Аналіз п'яти банків, які є активними кредиторами реального сектору економіки показав, що найбільший обсяг наданих кредитів у харчову промисловість за досліджуваний період спостерігається у АТ «Ощадбанк». Другим по розміру зазначених кредитів по стану на початок поточного року є ПУМБ. ПУМБ наростив обсяги кредитування харчової промисловості за досліджуваний період в чотири рази. Значно зросли обсяги кредитів підприємствам даної галузі від АТ КБ «ПриватБанк». Також удвічі збільшив кредитування харчової промисловості АБ «Південний».

5) Якщо ж розглядати загальний обсяг кредитування підприємств харчової промисловості по досліджуваним банкам, то можемо спостерігати тенденцію до поступового зниження надання позикових коштів в дану галузь. З 2017 року по 2023 рік досліджувані банки знизили обсяг кредитів в харчову промисловість на 42%, при зростанні загального кредитного портфеля на 7%.

6) В кожному з досліджуваних банків частка кредитів, наданих підприємствам харчової промисловості має не велику частку у порівнянні з іншими. Найбільша частка кредитів в харчову промисловість серед інших галузей реального сектору економіки України надана АТ «Ощадбанк» (7,3% станом на початок 2024 року), яка скоротилась в два рази за досліджуваний період, найменша – в АТ «Укрексімбанк» (1,3%), яка за досліджуваний період не змінилась, також не змінилась частка даних кредитів і в АТ КБ «ПриватБанк» (2,1% від загального обсягу). Вдвічі зросла частка даних кредитів в АТ «ПУМБ» (з 1,8% станом на кінець 2017 року до 4,0% станом на початок 2024 року) та 1,5 рази в АБ «Південний» (з 1,6% станом на кінець 2017 року до 2,5% станом на початок 2024 року).

7) Частка кредитів, наданих в харчову промисловість в цілому в п'яти досліджуваних банках складає станом на початок 2024 року 3,8% і знизилась в два рази починаючи з 2021 року. Умовно припускаємо, що такий відсоток кредитних вкладень в підприємства харчової промисловості може поширюватись і в цілому на банківську систему, 2,5 відсотка з яких припадає на кредитування лікєро-горілочаної галузі (виходячи зі структури реалізації). Таким чином можна зробити висновок, що кредитування лікєро-горілочаної галузі банками України здійснюється дуже незначними обсягами в порівнянні з іншими галузями реального сектору економіки.

8) Не зважаючи на те, що харчова промисловість входить в склад стратегічно важливих для економіки України в воєнний період галузей, обсяги кредитування підприємств даної галузі мають тенденцію до зниження

(у тому числі і в виробництво лікєро-горілочаної продукції), що потребує розробки заходів щодо рішення даної проблеми.

9) В роботі досліджено кредитоспроможність одного з великих постачальників лікєро-горілочаних напоїв в роздрібну торгівлю України – ТОВ «ІНГ-ТРАНС». ТОВ «ІНГ-ТРАНС» є підприємством оптової торгівлі, яке має на території України 10 філій. ТОВ «ІНГ-ТРАНС» постачає алкогольні напої в великі роздрібні торгові мережі, здійснює зовнішньоекономічну діяльність з країнами Європи. Є дистриб'ютором відомих алкогольних виробників. Біля 60% реалізації підприємства припадає на лікєро-горілочані вироби. Підприємство користується банківськими кредитами в оборотні кошти для здійснення своєї статутної діяльності. ТОВ «ІНГ-ТРАНС» є постійним клієнтом АТ «ОПТ Банк», має бездоганну кредитну історію.

10) АТ «ОПТ Банк» здійснює оцінку кредитоспроможності своїх клієнтів за внутрішньою методикою. Дана методика передбачає його проведення шляхом аналізу кількісних та якісних показників. Отриманий розрахунок інтегрального показника кредитоспроможності ТОВ «ІНГ-ТРАНС» свідчить, що він входить до діапазону значень, який відповідає першому класу позичальника. Дані результати демонструють високий рівень кредитоспроможності підприємства, що свідчить про те, що при необхідності залучення коштів фінансовий стан ТОВ «ІНГ-ТРАНС» дозволить виконати перед банком свої зобов'язання та вчасно повернути не лише кредитні кошти, а й банківські відсотки за їх користування. Аналіз якісних показників ще раз підтверджує високий рівень кредитоспроможності ТОВ «ІНГ-ТРАНС».

3. Щодо вдосконалення кредитування лікєро-горілочаної галузі в Україні.

1) Для удосконалення і підвищення якості оцінки кредитоспроможності позичальників, у тому числі виробників і дистриб'юторів лікєро-горілочаних виробів необхідно розвивати цифровізацію банківських процесів, оскільки

кредитування є одним із основних джерел доходу комерційного банку, а кредитний ризик - один з основних ризиків, з яким стикається банк.

2) Щодо розвитку кредитування лікєро-горілочної галузі, то пропонуються наступні заходи:

А) Удосконалення законодавства. Для того, щоб банки могли надавати позики лікєро-горілочним підприємствам, необхідно удосконалити законодавство, зокрема відносно порядку видачі ліцензій та регулювання цін на алкогольну продукцію. Це дозволить банкам точніше оцінювати ризики і надавати кредити під більш сприятливі умови.

Б) Зменшення процентних ставок. Для того, щоб стимулювати підприємства до розвитку, банки можуть знижувати процентні ставки на кредити. Це може забезпечити доступніші кредити для лікєро-горілочних підприємств, зокрема для маленьких та середніх підприємств.

В) Розробка та запровадження спеціальних податкових пільг для підприємств лікєро-горілочної промисловості, які інвестують у модернізацію та розвиток своїх виробництв. Це дозволить залучити додаткові інвестиції у галузь та підвищити конкурентоспроможність українських виробників.

Г) Підтримка держави. Створення державної програми підтримки малих та середніх підприємств у лікєро-горілочній промисловості. Це може включати надання грантів і субсидій на розвиток виробництва, поліпшення якості продукції та її просування на ринку.

Цілеспрямована підтримка держави завдяки доступним програмам і політиці НБУ щодо пом'якшення умов кредитування є важливим заходом з підтримки функціонування вітчизняної економіки, що сприятиме відновленню та зростанню усіх галузей реального сектору економіки, у тому числі виробництву та реалізації лікєро-горілочної продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малиновська І. О. Сутність активних операцій комерційних банків. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2017. №6. С. 145 - 152
2. Національний банк України офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення 14.03.2024)
3. Владика Ю., Бегченкова А. Кредитні операції банків та кредитна лінія. *Економіка та суспільство*. 2023. №49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-24> дата звернення 14.03.2024)
4. Стороженко О.О., Гірченко Т.Д., Шейко О.П. Кредитні операції банків на сучасному етапі економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 52-2. С. 128 - 133
5. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Затверджено Постановою правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 15.03.2024)
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
7. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник. Тернопіль: Богдан, 2002. 328 с.
8. Спяк Г.І., Фаріон Т.І. Облік і аудит у банках. К.: Атіка, 2004. 328 с.
9. Сирота А.І. Поняття «банківська операція» та «кредитна операція». Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2014. Випуск 4. Том 2. С. 127-130.
10. Воробець Л.В. Поняття банківського кредиту та кредитних операцій банку. *Право України*. 2002. № 12. С. 62-65.

11. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік у банках України. К.: КНЕУ, 2001. 636 с.
12. Коваленко В.В. Кредитна діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку. Одеса : АТЛАНТ, 2015. 217 с.
13. Цивільний кодекс України. Редакція від 02.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 04.03.2024).
14. Козлов В.П. Удосконалення механізму банківського кредитування в Україні на основі клієнт-орієнтованої моделі. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск № 34. URL:DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-66> (дата звернення: 16.03.2024).
15. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2121-14/sp:max25/ed20150401/stru> (дата звернення: 16.03.2024).
16. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1734-19> (дата звернення: 16.03.2024).
17. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> (дата звернення: 16.03.2024).
18. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text> (дата звернення: 16.03.2024).
19. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. №-2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2654-12> (дата звернення: 16.03.2024).
20. Про затвердження Положення про Кредитний реєстр Національного банку України: Постанова НБУ від 04.05.2018 р. № 50 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-18#Text>(дата звернення: 16.03.2024).
21. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351 URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16> (дата звернення: 21.02.2024)

22. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 11.06.2018 р. № 64. (редакція від 07.06.2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18> (дата звернення: 14.03.2024)
23. Банківське право України : навч. посібн. / Ковалів М. В., Єсімов С. С., Назар Т. Я. та ін. Львів : СПОЛОМ, 2023. 256 с.
24. Прянишникова М. В. Узагальнення підходів до трактування сутності поняття «кредитоспроможність». *Наукові праці НДФІ*. 2019. №2 (87). С. 67-75.
25. Дайнеко Я. В. Сущность понятия «кредитоспособность». *Потенциал современной науки*. 2015. №3 (11). С. 205-209
26. Стецюк П. А., Гудзь О. Є. Управління кредитоспроможністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти. *Облік і фінанси*. 2014. №3 (65). С. 110-116
27. Зінченко О. А., Святенко С. В., Марчукова В. С. Узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності категорії «кредитоспроможність». *Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки*. 2013. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_23 (дата звернення: 28.02.2024).
28. Вовчак О., Меда Н. Модернізація підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників банків. *Вісник Національного банку України*. 2013. №12. С. 11-15
29. Виговський В. Г. Визначення кредитоспроможності в економічній літературі: оцінка підходів. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2013. №2 (64). С. 206-212.
30. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Кредитоспроможність позичальника: зміст і критерії оцінки. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. Вип 17. Т.1. С. 190 - 204

31. Смолева Т. М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників банками України. *Фінансы, учет, банки*. 2014. Вып. 1. С. 241-245.
32. Abu Karsh, Sharif M., and Suleiman M. Abbad. "Methods of Evaluating Credit Risk used by Commercial Banks in Palestine." *International Research Journal of Finance and Economics*, no. 111, 2013, pp. 146-159.
33. Ринок алкогольної продукції в Україні: роки військові. *Comments.ua*. URL: <https://money.comments.ua/ua/article/economy/rinok-alkogolnoi-produktsii-v-ukraini-roki-viyskovi-718650.html> (дата звернення: 18.03.2024).
34. Офіційне Інтернет-представництво державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 25.02.2024 р.)
35. Державна митна служба. Офіційний сайт. URL: <http://customs.gov.ua/> (дата звернення 18.03.2024 р.)
36. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 18.03.2024 р.)
37. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального : Закон України від 11.07.1996 № 481/95-ВР: URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text>.(дата звернення 18.03.2024 р.)
38. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 06.12.2018 № 2639-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text>. (дата звернення 18.03.2024 р.)
39. Про затвердження Правил виробництва коньяків України : Наказ від 27.12.2018 № z0875-18 / Міністерство аграрної політики. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0875-18/ed20210305#Text>. (дата звернення 18.03.2024 р.)

40. Зайченко К.С., Болховська А.П. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку алкогольних напоїв в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2 (104). С. 101 – 109
41. Кретов Д., Лагункін Д. Кредитування в лікєро-горілчаній промисловості: аналіз проблем та можливості покращення. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. №154. С. 70–73.
42. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua (дата звернення 25.02.2023 р.)
43. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення 21.03.2023 р.)
44. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist> (дата звернення 21.03.2023 р.)
45. Офіційний сайт АТ «Укрексімбанк». URL: <https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/financial-report/> (дата звернення 21.03.2023 р.)
46. Офіційний сайт АТ «Перший український міжнародний банк». URL: <https://about.pumb.ua/finance> (дата звернення 21.03.2023 р.)
47. Офіційний сайт АБ «Південний». URL: <https://bank.com.ua/reporting> (дата звернення 21.03.2023 р.)
48. Інформаційний сайт youcontrol. URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor> (дата звернення 27.03.2023 р.)
49. Бондаренко А.Ф., Моїсеєнко М.А., Гордієнко В.П., Дутченко О.О. Оцінка кредитоспроможності позичальника комерційного банку. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 93 – 100.
50. Дзюблюк О. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. *Вісник економіки*. 2023. № 3. С. 8 – 25
51. Крупка М.І., Ванькович Д.В., Кульчицький М.І., Банківське кредитування пріоритетних галузей економіки в механізмі реалізації фінансової політики України. *Економіка та суспільство*. 2024. №60. URL:

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-21>. (дата звернення 28.03.2023 р.)

52. Гришина Л.О., Карась П.М., Приходько Н.В. Кредитна діяльність банків України: тенденції та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Випуск 80. С. 162 - 168

53. Іршак О. С, Лещук І. Я. Сучасний стан кредитної діяльності банків та її вплив на розвиток реального сектору економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 34. С. 145-149

54. Гасій О. В., Клименко В. І. Стан та перспективні вектори розвитку банківської кредитної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7617>. (дата звернення 28.03.2023 р.)

55. Герасименко А. В. Банківське кредитування підприємств : економічна сутність та принципи реалізації. *Вісник університету банківської справи*. 2021. № 2(41). С. 40-48

56. Дзюблюк О. В. Інноваційні вектори розвитку банківської системи. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 3 (60). С. 8-25.

57. Довгань Л. В. Проблеми банківського кредитування в Україні. *Сучасний стан та перспективи розвитку науки*. 2020. Т. 1. С. 132-133

58. Зверяков М. І. Жердецька Л. В. Банківський та реальний сектори економіки України : оцінка взаємозв'язків і детермінант розвитку. *Економіка України*. 2019. № 10 (671). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2019_10_4. (дата звернення 28.03.2023 р.)

59. Кремень В. М., Кремень О. І., Гуляєва Л. П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки*. 2020. № 3(45). С. 176-183.

60. Онищенко Ю. Г. Банківська діяльність в умовах розвитку цифрових технологій. *Вісник ОНУ ім. І. Мечникова*. 2021. Т1. 23. Вип. 8(73). С. 160-165